

Safveti Ziya'nın hayatı ve eserleri. *TEKŞAN, Mesut.* Doktora. Gazi Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993. 524 s., 239 ref.
Danışman:Doç.Dr.Bilge Ercilasun. Dili:Tr.

Safveti Ziya'nın hayatı ve eserleri. *TEKŞAN, Mesut.* Doktora. Gazi Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1993. 524 s., 239 ref.
Danışman:Doç.Dr.Bilge Ercilasun. Dili:Tr.

Servet-i Fünûn Romancılarından SAFVETÎ ZİYA (1873-1929)

Mesut TEKŞAN*

Servet-i Fünûn roman ve hikâyecilerinden biri olan Safvetî Ziya'nın biyografisi üzerine bugüne kadar hiçbir araştırma yapılmamıştır. Safvetî Ziya hakkında edebiyat tarihlerinde ve ansiklopedilerde yazılanlar oldukça kısa, birbirinden aktarma, sathi ve eksik bilgilerdir. Bu sebeple hayat hikâyesini birinci elden kaynaklara başvurarak tesbit etmeğe gayret ettik.

Mustafa Safvetî Ziya, Musa Safvetî Paşa'nın torunu, Orman ve Maadin Müdüriyet-i Umumîyesi Muavini ve Heyet-i Fenniye Reisi Ahmet Ziya Bey'in oğludur. Hicrî 1290 senesi Rebiülevvelin 18'inde (15 Mayıs 1873) İstanbul'da doğmuştur.¹

İlk öğrenimini özel hocalar elinden tanımlayan Safvetî Ziya, daha sonra Galatasaray Sultanisi'ne gönderilir. Bu okulun Fransızca ve Türkçe bölümünde okuyan Safvetî Ziya, burada Abdülhak Hamit, Halit Ziya gibi Türk yazarlarını ve Batılı yazarları okuyarak edebî zevkini geliştirmiş, 1892 yılında sınıf ikincisi olarak mezun olmuştur. Bu okulda ayrıca konuşup yazacak kadar da İngilizce öğrenmiş olan yazar, Fransızca eserleri orjinallerinden okuyup eleştirebilecek kadar zevkini ilerletmişti. Özel Fransızca öğretmeni Mösyö Duma sayesinde Fransız edebiyatını tanıma fırsatı bulan Safvetî Ziya, en çok Paul Bourget ve Guy de Maupassant'ın eserlerini beğenmiş ve onların tesirinde kalmıştır. İli tenkit denemelerini de yine Fransız edebiyatından Maupassant ve Emile Zola hakkında yazmıştır.

Zamanın önemli dergilerinden biri olan Ma'lûmat'ta 1897'de yayınlanan bu yazılarda, Maupassant'ın ve Emile Zola'nın sanatını tanıttıktan başka kendisini nasıl etkilediğini de ifade etmektedir.²

* (Yrd.Doç.Dr.) 18 Mart Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

1- Sicill-i Ahvâl Defteri, Osmanlı Arşivleri, 17.Cilt 110/145 sayılı defterin 145.sayfasında kayıtlıdır.

2- Safvetî Ziya, Fransız Edebiyatında Guy de Maupassant, Ma'lûmat, 1312/1897, C.3, S.56, s.336-337.

OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE EDEBİYATÇILARIMIZIN RESMİ HAL TERCÜMELERİ: XVIII

Safvet Ziya

dr. adnan akgün

Günümüz diliyle

Babası: Orman ve Maâdin Müdiriyyet-i Umûmiyesi muâvini ve Hey'et-i Fenniye reîsi Ziyâ Beyefendi.

Doğum Tarihi ve Yeri: 18 Rebîü'l-evvel 1290/16 Mayıs 1873 - İstanbul.

Yetişmesi ve Bildiği Yabancı Diller: Özel hocalardan ders alarak yetişmiş daha sonra Mekteb-i Sultânî'yi bitirerek Edebiyât ve Fünûn diploması almıştır. İngilizce ve Fransızca bilmektedir.

Memuriyetleri:

1. 1 Receb 1310/19 Ocak 1893'de Tahrîrât-ı Hâriciye Kalemî'ne mülâzemetle girmiştir.

2. 2 Rebîü'l-âhîr 1311/13 Ekim 1893'de Şûrâ-yı Devlet üyeliğine tayin olunur.

3. 11 Şabân 1314/15 Ocak 1897'de Şûrâ-yı Devlet Bidâyet Mahkemesi üyeliğine tayin olunur.

4. 7 Rebîü'l-evvel 1316/26 Temmuz 1898'de Mâliye Dâiresi üyeliğine nakl olunur. 6 Şabân 1326/3 Eylül 1908'de ise kadro hârici kalır.

Aldığı Maaşlar:

1. Mülâzemetle girdiği Tahrîrât-ı Hâriciye Kalemî'nden maaş alamaz.

2. Şûrâ'yı Devlet üyeliğinde bulunurken 26 Zilkade 1311/31 Mayıs 1894 tarihinden itibaren iki bin beş yüz kuruş maaş almaya başlar. Maaşı 11 Zilkade 1313/24 Nisan 1896'da üç bin beş yüz kuruşa yükseltilir.

3. Şûrâ-yı Devlet Bidâyet Mahkemesi üyeliğine üç bin beş yüz kuruşla başlar, 9 Şevvâl 1314/13 Mart 1897'de ise maaşı üç bin yüz elli kuruşa indirilir.

4. Mâliye Dâiresi üyeliğinden üç bin yüz elli kuruş. Kadro hârici kalmasından sonra doksan üç bin iki yüz altmış kuruş tazminat olarak hükümetle ilişkisini keser.

Aldığı Rütbe ve Nişânlar:

1. Ülâ sınıf-ı sânisî rütbesi: 2 Rebîü'l-âhîr 1311/13 Ekim 1893.

2. Ülâ sınıf-ı evveli rütbesi : 3 Ramazan 1311/10 Mart 1894.

3. Üçüncü rütbeden Mecidî nişânı: 2 Şevvâl 1311/8 Nisan 1894.

4. İkinci rütbeden Mecidî nişânı: 16 Receb 1319/29 Ekim 1901.

Metnin orijinali

Mustafa Safveti Ziyâ Bey. Vüzerâ-yı Saltanat-ı Seniyyeden merhûm Müsâ Safveti Paşa-zâde Orman ve Maâdin Müdiriyyet-i Umûmiyesi muâvini ve Hey'et-i Fenniyesi reîsi Atüfetlü Ziyâ Beyefendi Hazretleri'nin mahdûmudur.

Bin iki yüz doksan senesi Rebîü'l-evvel'inin on sekizinde "3 Mayıs sene 289" Dersaadet'te tevellüd eylemiştir.

Mukaddime-i ulûmu muallim-i mahsûsdan tederrüs eyledikten sonra Mekteb-i Sultânî'de dahi tansil ederek Edebiyât ve Fünûn şehâdetnâmesi almıştır. Türkçe ve Fransızca ve İngilizce tekellüm ve kitâbet eder.

Bin üç yüz on senesi şehri Receb-i şerifi guresinde "6 Kânûn-ı sâni sene 308" mülâzemetle Tahrîrât-ı Hâriciye Kalemî'ne dâhil olmuştur.

Tahrîrât-ı Hâriciye Kitâbeti'nden yazılan mülâhazada işbu tercüme-i hâlin kaleme âit münderecâtı tasdik olunmuştur.

Mekteb-i Sultânî şehâdetnâmesinin musaddak sûreti tercüme-i hâl varakasıyle mahfûz olup tezkire-i Osmâniyesi hâriciye Sicill-i Ahvâl Müdiriyyetine görüldükçe iade edilmiştir. fi 13 Saferü'l-hayr sene 1320 "7 Mayıs sene 1318".

Mümâileyh bin üç yüz on bir senesi Rebîü'l-âhîrinin ikisinde "1 Teşrin-i evvel sene 309" re'sen şeref-sâdir olan irâde-i seniyye mücibince uhdesine rütbe-i ülâ sınıf-ı sânisî tevcîhiyle Şûrâ-yı Devlet azâlığına ta'yin buyurulmuştur.

Müşârünileyhe ehliyet ve dirâyetine mebnî sene-i merkûme Ramazân'ının üçünde terfî'an rütbe-i ülâ sınıf-ı evveli tevcîh buyurulmuştur.

Müşârünileyhe ehliyet ve liyâkatine mebnî sene-i merkûme Şevvâl'inin ikisinde üçüncü rütbeden Mecidî nişân-ı zî-şânî ihşân buyurulmuştur.

Müşârünileyhe sene-i merkûme Zi'l-ka'desinde yirmi altısında "15 Mayıs sene 310" bâ-irâde-i seniyye iki bin beş yüz kuruş maaş tahsise buyurulmuştur.

Müşârünileyhin maaşı bin üç yüz on üç senesi Zi'l-ka'desinin on birinde "12 Nisan sene 312" bâ-irâde-i seniyye üç bin beş yüz kuruşa iblâğ buyurulmuştur.

Müşârünileyhe bi'l-istizân şeref-sâdir olan irâde-i seniyye mücibince bin üç yüz on dört senesi Şabân'ının on birinde "2 Kânûn-ı sâni sene 312" Şûrâ-yı Devlet'te icrâ kılınan teşkilâtta maaş-ı hâlisîyle Şûrâ-yı mezkûr Bidâyet Mahkemesi a'zâlığına ta'yin buyurulmuştur.

Müşârünileyhin maaşı sene-i merkûme Şevvâl'inin dokuzunda "1 Mart sene 313" öşri te'cîliyle üç bin yüz elli kuruşa tenezzül etmiştir.

Müşârünileyh bin üç yüz on altı senesi Rebîü'l-evvel'inin yedisinde "14 Temmuz sene 314" hasbe'l-lüzûm maaşıyla Mâliye Dâiresi azâlığına nakl buyurulmuştur.

Müşârünileyhe vezâff-i me'mûniyyetini hüsn-i ifâ eylesine mebnî bin üç yüz on dokuz senesi Receb'inin on altısında tebdilen ikinci rütbeden Mecidî nişân-ı zî-şânî ihşân buyurulmuştur.

Müşârünileyh bin üç yüz yirmi altı senesi Şabân'ının altısında "20 Ağustos sene 324" Şûrâ-yı Devlet'çe icrâ kılınan tensikâtta kadro hârici kalmıştır.

Müşârünileyhin Şûrâ-yı Devlet'çe icrâ kılınan tensikâttâ Tensik lâyiha-i kânûniyesinin dokuzuncu maddesi mücibince bi'l-ihityâr doksan üç bin iki yüz altmış kuruş tazminat ahz ederek hükümetle kat'ı alâka eylediğini Tahhiliye Nezâret-i Celîlesi Muhâsebe Müdiriyyeti'nin müzekiresine merbût 10 Kânûn-ı sâni sene 327 târihli Tensik Cedveli'nden anlaşılmıştır.¹

fi 27 Kânûn-ı sâni sene 328 Nazmi

1. Başbakanlık Arşivi, Sicill-i Ahvâl Defteri, c.110, 145. sf.